

SORSKÉRDÉSEK

„Mert a haza nem eladó...”*

Sopron és környéke visszatérésére emlékezve

*„...Belehasítottatok a trianoni békediktátum szégyenpírjába,
míg fölöttetek pálcát tört a kormány, ti egy várost adtatok
az országnak. Ti adtatok, mert sose lett volna itt népszavazás,
s nem maradt volna Sopron magyar, ha Ti nem vagytok.”*
(Ruzsinszky László 1931)

Ezt vallották 1920–21 fordulóján is azok a jobb magyarok, akik nem csak a nyelvet bírták, hanem a szívük-lelkük is a Magyar Hazáé volt. 1918. október 18-a óta tényszerűvé lett (november 3-án Pádovában megpecsételődött) a világháború elvesztése. Ezzel együtt pedig olyan veszedelmek szabadtak az országra, melyeket addig csak örültek és próféták láthattak félelmetes vízióként.

Ilyen körülmények között szervezte meg Héjjas Iván Kecskemét melletti tanyáján és környékén a Duna-Tisza közí gazdáik, parasztok, obsitosok csapatát, akik a Haza és családjaik védelmében tenni készek maradtak, még a több mint négyévi háború vérzivataros frontszolgálatai után is. Ezek a rongyaikban – innen a nevük: „rongyosok”, Rákóczi korát idézve – az eke szarva mellől, az első hívó szóra, harcra kész emberek voltak, akik az 1919-es „kommün” ideje alatt a bolsevizmus nevében gyilkoló, kegyetlenkedő (lásd Tormay Cecile: Bujdosó könyve) vörös bandákat fékeztek. Később az 1919. augusztus 4-től november 14-ig tartó, 103 napnyi román megszállás alatt védték a fosztogató és minden elképzelhető gyalázatot művelő megszállóktól a falvak, városok népét.

„Mert a haza nem eladó, ezüstpénzre sem váltható...”

Az Aczél(Appel)-korszakban máig ható divattá vált a *Rongyos Gárda* gyalázása, tetteinek elferdítése. Az igazság ugyanis az, hogy Héjjas Iván és szabadesapata a megkínzott, meggyalázott parasztság „nevében” 243 kegyetlenkedő és gyilkos haláláért felelős az ún. „fehérterror” idejéből. Ezzel szemben a Szamuely nevű „sátán” és terrorkülönítménye 6000(!) ártatlan polgár haláláért felelős. A statisztikák játéka az emberi életekkel nem szép mutatvány, de azért a számok itt önmagukért beszélnek. Erre pedig nem pénz vagy hatalom vette rá az ellenállókat, hanem az igazság és tisztesség szeretete, amely korunkat nem jellemzi. Nem csoda hát, hogy először nem értettük, aztán elfeledtük őket...

Az önzetlen hazaszeretet és a saját kapujánál továbblátás vette rá arra is a Rongyosokat, hogy amikor a „szentistváni” idegeneket a befogadás maszlagán nagyra hízott hiénák jóllaktak Magyarország testéből, s ezután jelentkezett még a négyezer négyzetkilométernyi koncert a kétféjű sasból döngeselyűvé vedlett osztrák köztársaság is. No, akkor mondták a rongyosok: – Most már elég! Nem kaptak sem zsoldot, sem egyenruhát, sem fegyvert, sem állami támogatást, sem jó szót – csak fájt nekik az égbekiáltó rablás, melyet az 1919. szeptember 10-én aláírt Saint Germain-i „béke” írt elő, hogy a szerb-csehszlovák „folyosó” tervének megakadályozására ezt a területet Ausztriának adják. Egyben Wilson amerikai elnök akarát teljesítve, hogy elvessek az ellenségeskedés magvát Ausztria és Magyarország között is. Hiszen amúgy Ausztria is vesztes fele volt a háborúnak. Sőt, minket ő kényszerített a háborúba. A Koronatanács 7 miniszteréből csak Tisza István gróf szavazott a háborúba lépés ellen. Az összes német és szláv miniszter a háborút sürgette. A sokak által hivatkozott „nemzeti önrendelkezési elv” figyelembevételének álságos hazugsága pedig a Lajta Bánság kikiáltásakor vált nyilvánvalóvá. De haladjunk sorban!

* A címbeli idézetek Horváth Sándor: A haza című versének sorai.

„Mert a haza lelked része, határait beléd véste ezer éve, ezer éve a hit.”

Így érthetjük meg, hogy amikor köztudomásúvá lett, hogy lejárt gróf Teleki Pál miniszterelnök találó politikai húzása, amellyel az Őrvidék átadását késleltette, ti. addig nem tárgyalta Nyugat-Magyarország kérdéséről, amíg Dél-Baranyát és Pécest megszállva tartják a szerbek. Am 1921. augusztus 14–22. között a szerbek elhagyták Baranyát, így a Szövetségi Katonai Bizottság elrendelte, hogy a békediktátum értelmében adjuk át Ausztriának Nyugat-Magyarország 4 ezer négyzetkilométerét. A rendelet szövegéből: „*Bízva Nyugat-Magyarország lakosságának jó szellemiségében, magas civilizáltságában, a Szövetséges Katonai Bizottság elvárja, hogy a közrendnek minden megzavarása Nyugat-Magyarország átadása alatt elkerültessek...*”

Az augusztus 1-re visszadátumozott rendelet 1921. augusztus 29-ét (a mohácsi csata napját, Buda vára elestének napját – véletlen?) jelzi az átadás napjának, a szerződés aláírásának helyszínéeként pedig Nagycenket (hogy Széchenyi István sírja fölött üljenek ünnepet a keselyűk – véletlen?). Ekkor érkezett el a pillanat, hogy Héjjas Iván főhadnagy újra kiadta a jelszót a frontharcok után leszerelt, hűséget fogadott katonáinak: – Fegyverbe!

Héjjaséknak rögtön segítségére voltak a Székely Hadosztály megmaradt töredékei, a háborúból hűségesen vele maradt bosnyák, albán harcosok, valamint a Selmecbányáról (Felvidék) elűzött Bánya- és Erdömérnöki Főiskola, valamint a Mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémia hallgatói, diákjai. Ugyancsak nagy segítségül volt a harcokban leleményes jó szándékával és elrettentő jelenlétével az átadásra szánt Kismartonban, majd Sopronban maradt II. országos tartalék csendőr zászlóalj Ostenburg-Moravek Gyula őrnagy vezetésével. A korabeli politikusok közül az Őrvidék megtartásáért minden Antant-konform (az EU-konform őse) illendőség ellenében, Friedrich István volt miniszterelnök tevékenykedett a legelkötelezettebben. Segítői voltak: Urmánczy Nándor, Hír György és Héjjas Iván országgyűlési képviselők, dr. Wein Dezső, Maderspach Viktor és Arany János Pascal. S hogy ennyire sokféle háttérű, gyökerű ember össze tudott fogni ebben az ügyben, mégis csak annak igazságát bizonyítja, hogy valóban szívükbe volt írva a Haza minden röge, miként az Ūristen szívünk hústábláira írja minden fontos igazságát! Hazafiak voltak, akik éltek a Honért, s nem „Hazaffyak”, akik jól megélik a Hazából – micsoda különbség!

1921. augusztus 26-án (három nappal a tervezett osztrák bevonulás előtt) Balzfűrdőn tanácskoztak a felkelés fő szervezői.

„Mert a haza kereszted is, betlehemi csillagod is.”

Baracsi László emlékműve Ágfalván

1921. augusztus 28-án az osztrák Volkswehr csapatok elkezdték a „Burgenland” névre keresztelt Nyugat-Magyarország megszállását a skót(!) származású Robert Davy kinevezett helytartóval az élen. Ezt a „dicsőséges” bevonulást állította meg a magyar felkelők fegyvertűze az ún. „első ágfalvai csatában”. Ugyanczen a napon, három 40 fős felkelő csapat a Lépesfalva–Kismarton vonalon támadást indított a megszállók ellen Francia Kiss Mihály, Maderspach Viktor és Kaszala Károly vezetésével. Kaszala Károly, a híres repülő tiszt csapata elfogta magát Robert Davy kinevezett osztrák kormánybiztost is összes iratával! Ez a nap azonban nem csak a magyar győzelmek fényes csillagát ragyogtatta fel, hanem a gyász keresztjét is. A felkelés első hősi halottja: Baracsi László, a kecskeméti hentes fia volt. Neki Ágfalván máig álló emlékművet állított Kecskemét városa. „*A hely, ahol állunk, kicsi pont, de határok egy nemzet életében!*” – mondta búcsúztatójában Bossányi Árpád magyarkeresztúri plébános. Mindazok pedig, akik továbbra is vállalták a keresztthorodást, egyre szaporodtak létszámban, de sohasem voltak többen 3500–4000 főnél! Ez a maroknyi sereg vetette vissza a több mint 200 km-re(!) nyúló frontvonalon ezer éves határainkon túlra a megszálló osztrák katonai, csendőri erőket. Mégpedig úgy, hogy a sokszoros túlerővel szemben minden ütközetben győztek! Legtöbbször 3–15 vagy 60–80 fős portyázó (mai szóval: gerillaharcot folytató) csapatok-

ban támadták a megszállókat. Számталanszor éheztek, fáztak, semmiféle külső támogatásra (lőszer, kötszer, orvosság, ruházat) nem számíthattak – mégis helytálltak. Nem váltak hűtlenné nevükhöz sem: Rongyosok voltak valóban, de a rongyok alatt, minden áldozatra kész szívvel, azért, hogy Magyarország csillagát ragyogni lássák.

Augusztus 29-én átadás helyett a déli részeken is megkezdődtek a harcok. Alhónál, majd Szentmártonbánya, Pinkafő, Borostyánkő és Felsőőr vonalán is győztes csaták sora következett. A legszeb-ben mindazt a leleményességet és merészséget, amellyel a Rongyos Gárda tagjai küzdöttek, vitéz Somogyvári Gyula örököltette meg az „És mégis élünk” című regényében (a könyv manapság is kapható).

1921. szeptember 5-re Nyugat-Magyarország déli végeit faluról-falura visszafoglalták. Három nappal később következett az Órvidék küzdelmeinek döntő ütközete, az ún. „második ágfalvi csata”. Itt elősörban az óvári Akadémia diákjai, az Ostenburg zászlóalj csendőrtisztjei, a szombathelyi vasutasok, egy 15 főnyi osztrák(!) csoport, valamint bosnyák és albán önkéntesek harcoltak. Az immár kommunista Ausztria erőinek másodszeri visszaverése Sopron előterében azt eredményezte, hogy alig háromheti küzdelem után (szeptember 29-re) felszabadították Nyugat-Magyarország legészakibb pontját is – Lajtakáta és Mosonfalva visszaszerzésével. Mindezek közben nemesak a fővárosi lapok közönye, a kormány dermedtsége övezte ellentmondásosan a győzelmeket, hanem az Antant hatalmak is újra felszólították a Magyar Királyságot, hogy az elesetelésre kijelölt területeket adja át Ausztriának. Ennek a parancsnak október 3-án a magyar kormány papíron eleget is tett.

„Hiába tiporták hadak él, hiába tiporták hadak él, Mert a haza, mert a haza Te magad vagy.”

Erre a kormánynyilatkozatra válaszul, 1921. október 4-én Felsőőrön kikiáltották a *független Lajtabánságot*. Vezetője Prónay Pál bán és a hattagú kormánytanács, akiket az alkotmányozó gyűlés választott. Saját állami jelképekkel, önálló bélyegsorokkal, újsággal rendelkeztek. Ez a külvilág számára váratlan lépés egyben leleplezte, az ún. „wilsoni elvek” kettős mércéjét. Hiszen itt magyarok, horvátok és németek együttes akarata nyilvánult meg, mégsem vették figyelembe. Ugyanakkor kiderült annak eltörölhetetlen igazsága, hogy a Haza nem ott van, ahol kormányok székelnek emberek feje felett, hanem ott, ahol emberek ráébrednek arra, hogy határok és hatalmi helyzetek változhatnak, de a szívekben, lelkekben él az a titokzatos erő, szeretet, amelyet Isten ültetett, és minden mással dacolva otthonná, házzá, s végül Hazává sarjad visszavonhatatlanul, nyelvi különbségektől függetlenül.

Álljon itt ennek bizonyosságául a Lajtabánság függetlenségi nyilatkozatának részlete: „*Mi, akik az ősi hazától megkérdezésünk nélkül elszakítottunk, és a legyőzött Ausztria kommunistáinak martalékául dobtunk oda, hogy becsületünket, családunkat, vagyonunkat, vallásunkat, erkölceinket megmenthessük a vörös szennýáradattól, közösségünk népei nevében függetlenségünket, önállóságunkat, általános semlegességünket kikiáltjuk.*” A bánság hivatalos nyelve a magyar. Anyanyelvét azonban a hivatalokban és a magánéletben minden polgára szabadon használhatta. A törvények, rendeletek magyar, német és horvát nyelven jelentek meg.

A bonyolult helyzet tisztázására olasz közvetítéssel 1921. október 13-án létrejött a Velencei Egyezmény. Ennek értelmében a nyugat-magyarországi területek nagyobbik részét át kellett adni Ausztriának, de Sopronban és nyolc községben (Ágfalva, Balf, Fertőboz, Fertőrákos, Harka, Kópháza, Nagycenk és Sopronbánfalva) népszavazás dönt majd a hovatartozásról. 1921. december 14–16-a között Sopron és környéke Magyarországot választotta. 1922. szeptember 17-én a Népszövetségi Tanács döntése alapján Magyarország része maradt Kis- és Nagynarda, Alsó- és Felsőcsatár, Német- és Magyarke-resztes, Horvátlövő, Pornóapáti, Ólmod és Szentpéterfa. Sajnos, Ausztriának át kellett adni Rendet, Rótfalvát, Hámortót, Lékát és Csémet.

Rövidre fogva a tanulságot: ha nincsenek a Duna-Tisza köze magyarjai (köztük az izsákiak, kiknek neve álljon most itt a kegyelet jeleként: *Sallai Endre, Pető Sándor és Pető József, Szőke Béla, Bán István és Bán Sándor, Kuti József, Csukás László, K. Szabó Imre*), Nyugat-Magyarország felkelői, ma nincsenek a Leghűségesebb Város és a hűségesebb falvak az Órvidéken. Így azonban él a remény: lehet még úgy, ahogy régen volt, hisz a Haza ma is te magad vagy!

Felhasznált és ajánlott irodalom: A Rongyos Gárda harcai. Magyar Ház kiadó. Bp., 1999; *Dr. Héjjas Jenő*: A Nyugat-Magyarországi felkelés. Kecskemét, 1929., Magyar Ház kiadó. Bp., 2006; *Földi Pál*: Rongyos Gárda. Anno kiadó. Bp., 2005; Nagy Magyarország I. évf. 2. sz. (2009. augusztus).

Nagy Árpád